

Секція: Регіональна економіка

ПЦИК М.А.

Аспірант відділу регіональної політики

Національний інститут стратегічних досліджень

Київ, Україна

АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ З ПОЗИЦІЇ ВИДІЛЕННЯ ВНУТРІШНІХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ

Для дослідження проблематики щодо формування ефективної інвестиційної діяльності в регіоні застосовуються економічні теорії у межах яких описуються процеси, що мають опосередкований чи безпосередній вплив на реалізацію інвестування. Досить вагомим аспектом щодо формування ефективної інвестиційної політики та забезпечення високого рівня економічної безпеки регіону є визначення інвестиційних ризиків подолання яких, виступає превентивним заходом, який унеможливорює виникнення загроз економічній безпеці регіону, а також дозволяє забезпечити підґрунтя для якісного інвестиційного клімату.

За рівнем впливу інвестиційні ризики регіону поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні інвестиційні ризики пов'язані з процесами і об'єктами, які відбуваються безпосередньо в межах регіону. Сюди відносять групи [1]:

- загальнорегіональних ризиків – поширюються лише в межах певного регіону та пов'язані з діями регіональних органів влади, соціально-економічними особливостями та екологічною ситуацією в регіоні;

- галузеві ризики – зорієнтовані для конкретної сфери господарювання. Наприклад, для сільського господарства – це можливість

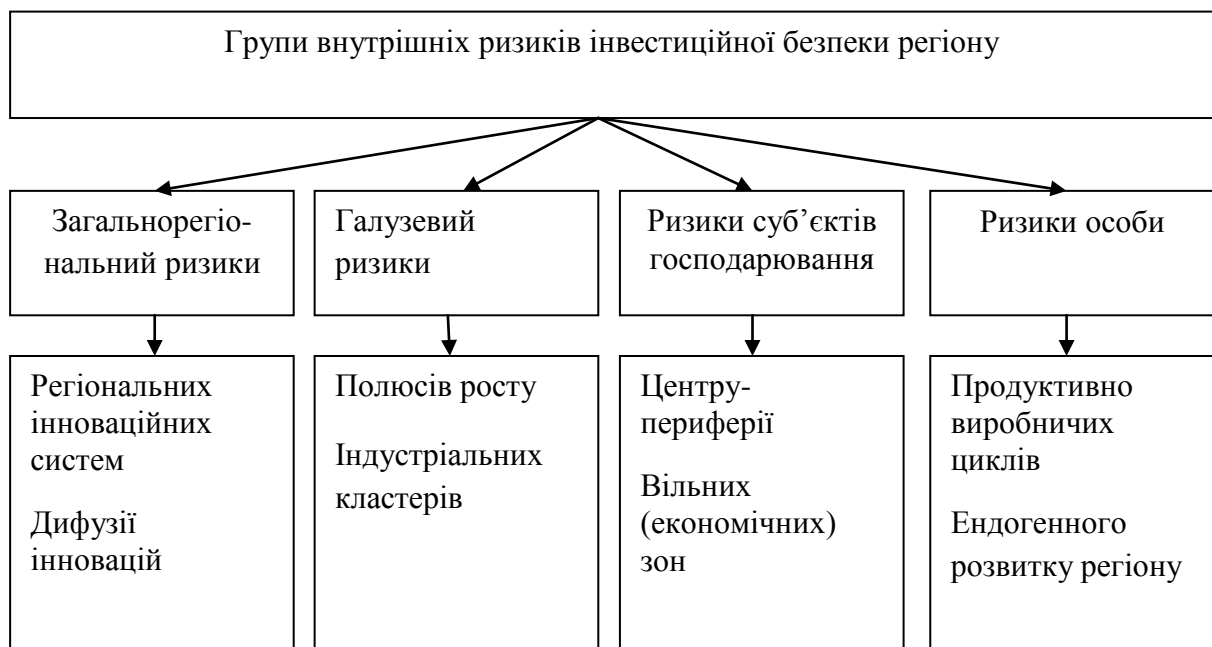
неврожаю, для видобувної промисловості – це зменшення або завершення корисних копалин, які видобуваються, тощо;

- ризики суб'єктів господарювання – виникають безпосередньо на об'єктах інвестування, насамперед, це прорахунки в економічному обґрунтуванні інвестиційних проектів підприємств тощо;

- ризики особи – мають суб'єктивний характер.

Кожна з груп враховує ризики, що притаманні тільки для неї. Класифікація таких ризиків у чотири групи сформована на основі масштабу впливу на інвестиційні процеси. Відповідно, виділяється вплив на особу, суб'єкти економічної діяльності, галузі в межах регіону та на економіку усього регіону.

Виділення в кожній з теорій внутрішніх ризиків інвестиційної безпеки дозволяє сформуванню чіткої картини недоліків в зазначених теоріях. (Рис.1)

Рис. 1. Класифікація економічних теорій інвестиційного розвитку регіонів з позиції наявності внутрішніх ризиків інвестиційної безпеки

[Складено автором]

У класифікації подано перелік вище розглянутих економічних теорій регіонального інвестиційного розвитку. Їх структурування здійснювалось на основі наявності найбільшої кількості потенційних ризиків у певній із груп. Варто зауважити на певну умовність виділення, оскільки усі економічні теорії регіонального інвестиційного розвитку мають потенційні ризики у кожній із вищезазначених груп.

Для теорії «регіональних інноваційних систем» найбільш актуальними будуть загальнорегіональні ризики, оскільки дана теорія містить у собі два ключові положення: системність інноваційної діяльності та регіональний вимір інноваційного процесу. Системний підхід зорієнтований на процеси інноваційної діяльності, яка є результатом довіри та виникає між суб'єктами економічної діяльності в ході створення та використання інновацій. Регіональний вимір інноваційного процесу ґрунтується на позиції, що саме в межах регіонального економічного простору можуть здійснюватись фундаментальні інноваційні зрушення, результати яких будуть вимірюватися в національному чи глобальному масштабі [1].

Вагомий вплив загальнорегіональних ризиків буде простежуватися у межах теорії «дифузії інновацій» Т. Хагерстранда. Оскільки, поширення економічних інновацій та інвестицій відбувається в трьох напрямках: від провідних економічних районів до районів периферії, із центрів вищого рівня у центри нижчого рівня, з великих міст, що виконують функції економічних центрів у прилеглі райони [3, с. 78–89]. При формуванні таких інвестиційно-іноваційних потоків може бути залучений цілий регіон чи навіть кілька регіонів.

В межах теорії «полюсів росту» вагома увага акцентується на галузевих ризиках. Тому що в межах даної теорії активна економічна та інвестиційна діяльність спрямована на галузі, які мають високу компактність розміщення та динамічно розвиваються[4]. Сюди також

відносилися певні перспективні підприємства, що в недалекому майбутньому зможуть здійснити позитивний вплив на економіку регіону.

Аналогічні ризики будуть найбільш актуальними і для теорії «індустріальних кластерів». Під кластерами розуміється група географічно суміжних та взаємопов'язаних підприємств і організацій, що функціонують у певній галузі, взаємодоповнюють та забезпечують постійне зростання кластера в цілому».

Для теорій, що відносяться до групи галузевих ризиків, дуже актуальними будуть ризики, які притаманні для різноманітних суб'єктів господарювання, як наслідок це дозволяє стверджувати про важливість комплексного підходу при реалізації ідей даних теорій, але разом з тим показує вагомість визначення найбільш актуальних ризиків.

Концепція «центру-периферії» розглядається з позиції ризиків суб'єктів господарювання. Де в межах регіонів виділяються певні ядра (в основному великі економічні суб'єкти), які є основою активної економічної діяльності усього регіону. Такі ядра притягують потоки інвестиційних ресурсів, а також стимулюють активізацію інвестиційних процесів на периферійних територіях. Периферія тісно пов'язана з ядром, що безпосередньо одержує від нього імпульси до розвитку, і зовнішню, або дальню, на яку ядро практично не здійснює мобілізуючого впливу.

Також група ризиків суб'єктів господарювання буде актуальною для концепції «спеціальних (вільних) економічних зон». Активізація інвестиційної діяльності буде реалізовуватись на основі суб'єктів господарювання, що знаходяться в межах даної зони за рахунок формування особливого митного, податкового та інвестиційного режиму. Також одним із ключових завдань таких зон є досягнення відкритості економіки та стимулювання структурних перетворень шляхом активізації

спільної з іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів та послуг.

До групи ризиків особи відносяться теорії «продуктивно-виробничих циклів» та «ендогенного розвитку регіону». В теорії «продуктивно-виробничих циклів» ключовим положенням є реалізація правила щодо здійснення найменших затрат у процесі виробництва, зокрема, інвестиційних. Це правило реалізується за рахунок виділення певних стадій в ході виробництва відповідного продукту протягом усього періоду його існування. Відповідно, на стадії розробки продукту, виробництво орієнтується на держави чи регіони, в яких велика концентрація висококваліфікованих трудових ресурсів [5].

В теорії «ендогенного розвитку регіону» аналізується економічна адаптація регіону в ситуації дефіциту зовнішніх інвестиційних ресурсів. Ключові пріоритети зміщуються на посилення мобілізації внутрішнього потенціалу регіону, адаптації його економічної діяльності до внутрішніх регіональних умов, залучення місцевих інвестиційних ресурсів та формування нових стимулів економічного росту, де дуже важливе значення має людський потенціал і знання [6].

На нашу думку, найбільш небезпечними ризиками що формують потенційні загрози є групи галузевих ризиків та група суб'єктів господарювання, оскільки там реалізація великої кількості економічних процесів відбувається безпосередньо в конкретній галузі господарювання, а також між суб'єктами економічної діяльності. При виникненні загроз економічній безпеці, це може призвести до зупинки чи неефективної діяльності великих економічних суб'єктів, що в кінцевому результаті може стати фактором зупинки цілої галузі регіону та негативно відобразиться на стані інвестиційної безпеки регіону. В той час як загально регіональні

ризика конкретизують увагу на загальних економічних процесах у межах регіону, а ризики особи – виходять із суб'єктивних позицій.

Застосування лише окремо взятої теорії не гарантує ефективного забезпечення активізації процесів інвестування, посилення економічної безпеки та формування сталого економічного розвитку в межах певного регіону. Для отримання максимального ефекту потрібно впроваджувати ідеї з кількох теорій, оскільки ефективність розвитку будь-якого регіону залежить від великої кількості об'єктивних та суб'єктивних факторів, які потрібно врахувати при стратегічному плануванні.

Література

1. Ткач. С.М. Зовнішні інвестиційні ризики регіону/ С.М. Ткач. Збірник наукових праць ЧДТУ. Економічні науки. Випуск 33. Частина 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=./in/perroux/lectures/perroux_11.txt&name=perroux&img=lectures_small.gif.
2. How to make regions (more) innovative / F. Welter, S. Kolb, B. O'Gorman, K. Bugge, I. Hill, F. Peck, B. Roncevic. - Режим доступу : http://www.kmu.unisg.ch/rencontres/Renc2008/Topics_2008/C/Rencontres_2008_Welter_et_al.pdf.
3. Липец Ю.Г., Пуляркин В.А., Шлихтер С.Б. География мирового хозяйства: Учеб. пособие для студентов. – М.: ВЛАДОС, 1999. – С.18–89.
4. Глух Н.А. Институционально-социологическая традиция во Франции / Н.А. Глух, Ф. Перру. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://gallery.economicus.ru/cgi-bin/frame_rightn.pl?type=in&links=./in/perroux/lectures/perroux_11.txt&name=perroux&img=lectures_small.gif.
5. Родионова И.А. Макрогеография промышленности мира. Пособие для студентов вузов. – М.: Московский Лицей, 2000. – С.46–57.
6. Китинг М. Новый регионализм в Западной Европе / М. Китинг / Пер. с англ. А. Смирнова. — М.: Логос, 2003. — № 6 (40). — С. 67—116. (http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/3953-Kreativnijj_rozvitok_ukra%D1%97ni_/1.html).